

10. SINIF TARİH DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · ÖĞRENCİ KÂĞIDI

Senaryo 1 · Kitapçık A · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

ADI SOYADI

SINIFI / NO

PUAN

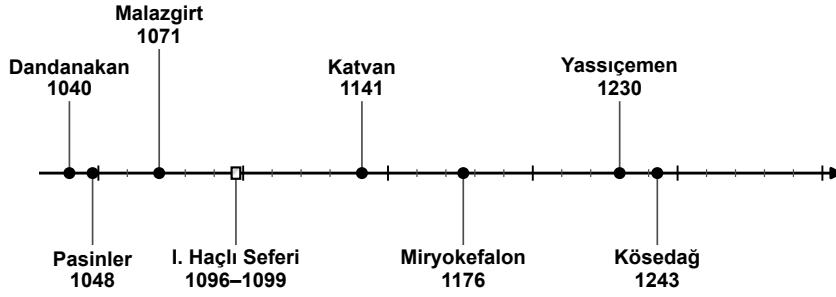
Açıklama: Bu sınav 7 sorudan oluşmaktadır. Süre 40 dakikadır. Her sorunun puanı yanında yazılıdır. Cevaplarınızı ilgili alana, işlemlerinizi ve gerekçelerinizi göstererek yazınız.

- TAR.10.1.1 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte 1040-1299 yılları arasında meydana gelen önemli askerî mücadelelerin Türk tarihinin seyrine etkileri
- TAR.10.1.2 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerde devlet ve ordu teşkilatında meydana gelen değişim ve sürekliliği yorumlayabilme
- TAR.10.1.3 Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişkiyi sorgu

1.

10 puan

Ömer, 1040-1299 yılları arasındaki bazı önemli askerî mücadeleleri aşağıdaki zaman çizelgesinde göstermiştir.

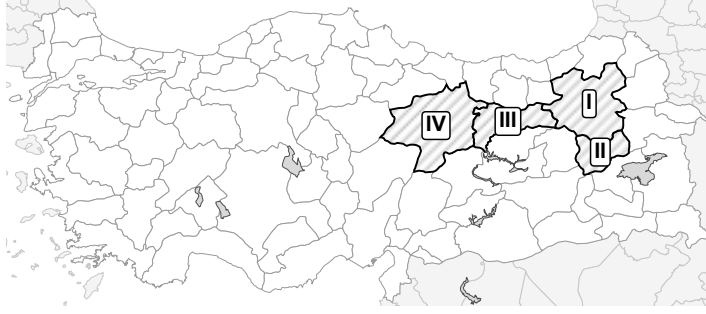
a) Çizelgedeki mücadelelerden Selçukluların doğrudan Bizans ordusuyla yaptığı üç savaşı yazınız. (2 p)

b) Bu üç savaşı, Anadolu'nun Türk yurdu hâline gelmesine katkıları bakımından karşılaştırınız. (8 p)

2.

15 puan

Haritada 1040–1299 yılları arasında yapılan dört savaşın gerçekleştiği yerlerin bugünkü illeri I–IV ile gösterilmiştir. Savaşların tarafları tabloda verilmiştir.

Harita	Savaş	Taraflar
I	Pasinler (1048)	Selçuklular – Bizans–Gürcü ordusu
II	Malazgirt (1071)	Büyük Selçuklular – Bizans
III	Yassıçemen (1230)	Türkiye Selçukluları – Harezmşahlar
IV	Kösedağ (1243)	Türkiye Selçukluları – Moğollar

a) Haritadaki konumlardan ve tablodaki taraflardan yararlanarak I–II numaralı savaşları, III–IV numaralı savaşlarla Selçuklulara yönelen tehdidin geldiği yön bakımından karşılaştırınız. (6 p)

b) II ve IV numaralı savaşları, Anadolu'daki Türk siyasi hâkimiyetine etkileri bakımından karşılaştırınız. (9 p)

3.

20 puan

Meriç ve Aybuke, 1040–1299 arasının en önemli dönüm noktasını tartışıyor.

Meriç: “Dandanakan olmasaydı ne Büyük Selçuklu Devleti kurulurdu ne de Malazgirt yapıldı. Bu yüzden asıl dönüm noktası Dandanakan'dır.”

Aybuke: “Dandanakan bir devlet kurdu ama Malazgirt bir yurt açtı. Anadolu'daki Türk varlığının başlangıcı Malazgirt'tir.”

a) Dandanakan ve Malazgirt savaşlarını, Türk tarihinin seyrine etkileri bakımından bir benzerlik ve bir farklılık yazarak karşılaştırınız. (7 p)

b) Köseadağ Savaşı'nı da değerlendirmeye katarak üç savaştan birini “en önemli dönüm noktası” olarak seçiniz. Seçiminizi öteki iki savaşla karşılaştırarak gerekçelendiriniz. (13 p)

4.

10 puan

Aşağıdaki metin, dönemin özelliklerine göre yazılmış kurgusal bir saray kâtibi notudur:

“Sultan Melikşah'ın ölümünden sonra oğulları ve kardeşi tahtı ele geçirmek için birbirleriyle savaşa tutuştu. Her biri ‘Ülke ailemizindir, benim de payım vardır.’ diyerek kendi bölgesinde sultanlığını ilan etti. Bu kavgalar yıllarca sürdü, devletin gücü azaldı.”

a) Metindeki taht kavgalarına yol açan Türk devlet anlayışını belirtiniz.

(5 p)

b) Bu anlayışın Orta Asya Türk devletlerinden Selçuklulara uzanan bir süreklilik olduğunu, devlet yönetimine etkisiyle birlikte yorumlayınız.

(5 p)

5.

15 puan

Aşağıdaki metin, dönemin özelliklerine göre yazılmış kurgusal bir ikta belgesidir:

“Sivas yakınlarındaki Karaağaç köyünün vergi geliri, hizmetine karşılık Emir Tutak'a ikta olarak verilmiştir. Emir Tutak bu gelirle yirmi atlı asker besleyecek, sefer emri geldiğinde onlarla birlikte orduya katılacaktır. Köyün toprakları boş bırakılmayacak, köylüye haksızlık yapılmayacaktır. Bu şartlara uyulmazsa ikta geri alınacaktır.”

a) Metinden kanıt göstererek ikta sisteminin askerî ve mali işlevini açıklayınız.

(10 p)

b) “Bu şartlara uyulmazsa ikta geri alınacaktır.” ifadesini toprağın mülkiyeti ve merkezî otorite bakımından yorumlayınız.

(5 p)

6.

15 puan

Aşağıdaki metin, dönemin özelliklerine göre yazılmış kurgusal bir kayıttır:

“Alanya limanına mal getiren yabancı bir tüccarın kervanı Konya yolunda soyuldu. Tüccarın başvurusu üzerine kaybettiği malların değeri belirlendi ve zararı devlet hazinesinden ödendi. Tüccar, gelecek yıl yeniden Alanya'ya mal getireceğini bildirdi.”

- a) Bu uygulamanın Türkiye Selçuklularının ticarete bakışı hakkında neyi gösterdiğini metinden bir kanıtla açıklayınız. (6 p)

- b) Bu uygulama olmasaydı liman şehirlerinin ve ticaret yolu üzerindeki şehirlerin nasıl etkilenebileceğini sorgulayınız. (9 p)

7.

15 puan

Aşağıda iki tarihçinin Selçuklu dönemi Anadolu şehirleri hakkındaki kurgusal görüşleri ve konuyla ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

1. tarihçi: “Şehirlerin gelişmesinin temel nedeni ticarettir.”

2. tarihçi: “Şehirlerin gelişmesinin temel nedeni vakıf ve ahilik gibi sosyal kurumlardır.”

I. Konya, Kayseri ve Sivas, kervan yollarının geçtiği şehirlerdi.

II. Şehirlerdeki cami, medrese, hamam ve darüşşifaların çoğu vakıflar yoluyla yaptırılıyordu.

III. Kayseri yakınlarında kurulan Yabanlu Pazarı'na uzak bölgelerden tüccarlar geliyordu.

IV. Ahiler şehirlerde üretimi düzenliyor, yeni gelenlere meslek öğretiyordu.

- a) Bilgileri, hangi tarihçinin görüşünü desteklediklerine göre gruplandırınız. (5 p)

- b) İki görüşten hangisini daha güçlü bulduğunuzu ya da iki görüşün birbirini nasıl tamamladığını, bilgileri birbiriyle ilişkilendirerek tartışınız. (10 p)